

Віктор Ляшко: "Вода у Дніпрі забруднена у 28 тисяч разів більше норми"

- Діана Куришко
- BBC Україна

15 червня 2023

Наслідки катастрофи на Каховській ГЕС ще тільки належить оцінити, але вони будуть величезні і для довкілля, і для здоров'я людей, говорить Віктор Ляшко, міністр охорони здоров'я.

Напередодні з'явилася інформація про перший випадок холери в Україні, але згодом у МОЗ це заперечили.

Проте ризик появи цієї та інших хвороб - величезний.

Сотні людей все ще залишаються на підтоплених територіях. Доступу до окупованих районів немає, як і немає точної інформації про кількість жертв. За офіційними даними, відомо про 10 загиблих.

Де ситуація з водою найскладніша, які регіони можуть закрити на карантин, скільки місяців південь України має жити на привезеній воді, коли знову можна купатися у Чорному морі і наскільки великий ризик появи сибірської виразки - про це ВВС Україна запитала у Віктора Ляшка.

- "Втратила все, і собаку Пінчу". Як живе затоплений Херсон після знищення Каховської ГЕС
- Розмиті кладовища і скотомогильники. Які хвороби загрожують Україні після катастрофи на дамбі
- Незворотні зміни. Як знищення греблі Каховської ГЕС нашкодить українській екології

Холеру знайшли?

ВВС: Розкажіть про ситуацію з холерою на Півдні. Її виявили - чи ні?

Віктор Ляшко: Жодного випадку холери у людей немає. Проводимо епідмоніторинг водойм і періодично у нас виявляють холерні вібріони, як пов'язані з підтопленням, так і не пов'язані. Так було і раніше. Сьогодні того типу холерного вібріона (бактерія, збудник, що спричиняє холеру - Ред.), який може викликати спалах інфекційних захворювань, не зареєстровано. Але настороженість є. Тому що підтоплено велику кількість каналізаційних споруд, скотомогильників, вигрібних ям. І якщо забруднена вода потрапить в мережі водопостачання, все це може призвести до спалахів гострих кишкових інфекційних хвороб, у тому числі холери.

Спочатку це можуть бути гострі кишкові інфекції, зазвичай бактеріологічні. Потім друга хвиля - це вже вірусні інфекції: гепатити, холера. А потім третя - паразитози. Рівень води поступово падає, але підтопленими залишаються 28 населених пунктів на правобережжі та 17 на окупованій території

ВВС: А наскільки великий ризик, що виявлять хвороби у людей? Коли це може статися?

Віктор Ляшко: Як тільки хтось буде порушувати санітарно-епідемічні норми, це може статися в будь-який момент. Якщо ми говоримо про воду у Дніпрі, через прорив дамби вона затопила велику територію. Ми фіксуємо перевищення по мікробному числу в десятки тисяч разів.

"Вся акваторія нижче дамби забруднена"

ВВС: Тобто вода у Дніпрі забруднена у десятки тисяч разів більше норми?

Віктор Ляшко: Так. У 28 тисяч разів було перевищення по певних показниках.

Тому заборонене купання, вилов риби, не можна пити цю воду, поїти скот. Коли людина буде купатися в такій воді, то потенційно може виникнути захворювання.

Очисні споруди перейшли на екстрені режими дезінфекції. Посилено моніторинг щодо якості води у водопровідній мережі, щоб не пропустити спалах.

ВВС: Де ситуація найгірша? Де вода найбільше забруднена?

Віктор Ляшко: Не коректно говорити, що у нас десь гірше, десь краще - у нас скрізь погано. Щоб не давати людям надію, що ось там набагато гірше, а тут можна купатися чи виловити рибу - ми говоримо про (небезпеку - Ред.) у всій акваторії нижче Каховської дамби.

АВТОР ФОТО, OLEKSANDR KLYMENKO REUTERS

Підпис до фото,

Люди у Херсоні у черзі за водою

ВВС: Вся акваторія нижче Каховської дамби не придатна для використання, для купання?

Віктор Ляшко: Так. Це заборонено повністю. І плюс заборонено купання у Чорному морі на українському узбережжі. Там є забруднення, бо вода з Дніпра потрапляє в Чорне море.

Море у небезпеці?

ВВС: Які ваші прогнози - цього літа в Чорному морі взагалі можна буде купатися?

Віктор Ляшко: Мої прогнози базуються на результатах досліджень. Зараз вода тільки розпочинає відходити з підтоплених територій. Побачимо, за скільки вода відійде і, які наслідки будуть. Ми зараз не бачимо, що під водою. Ми ж тільки моделюємо ситуацію - що там вимерло. Коли вода зайде і буде вже йти по руслу, ми побачимо, як швидко вона очищається.

ВВС: Тобто ми не знаємо, коли очиститься Чорне море, Дніпро?

Віктор Ляшко: Не можемо сказати. Залежить від ступеня руйнування дамби, від того, як вода буде виходити з лиману. Там же є коса. І одна справа, коли вода пішла, то були одні прогнози. Потім ця коса її стримала, вода пішла до Миколаївщини підніматися вверх по річках. Почалося підтоплення сіл у Миколаївській області. Зараз вже звіди сходять. І як воно буде далі? Є прогнози, але ми їх не озвучуємо.

Чи буде сибірська виразка?

ВВС: Є думка екологів, що найбільше їх лякає навіть не холера, не кишкові інфекції, а сибірська виразка, бо затоплені скотомогильники.

Віктор Ляшко: Якщо я зараз буду перераховувати всі хвороби, які загрожують, нам не вистачить часу сьогодні - паразитарні, вірусні, бактеріологічні.

По "сибірці" маємо сьогодні низький ризик. Але ж тут питання в іншому - чи будуть люди дотримуватися заборони користуватися водою. Якщо спори, змиті водою, будуть потихеньку йти у море, то ризик низький. Якщо будуть порушення, будуть цією водою поїти тварин, прогноз буде іншим.

ВВС: Тобто, якщо водою будуть користуватись...

Віктор Ляшко: Так. Багато чого залежить від того, як ми будемо дотримуватися протиепідемічних норм.

І тут ключовий фактор, що ми не можемо робити всього, що зазвичай робилося б через те, що російські терористи обстрілюють цю територію.

Буде відходити вода, там (на окупованих територіях - Ред.) треба було б провести дезінсекцію, дератизацію, щоб запобігти поширенню хвороб через комарів, гризунів. На жаль, зараз цього зробити не можна, там - російські терористи. Це все ускладнює нам як заходи, так і прогнози, що може відбутися на цій території.

АВТОР ФОТО, ХЕРСОНСЬКА ОВА

Підпис до фото,

Так з висоти пташиного польоту сьогодні виглядає селище Калинівське на Херсонщині. Там все ще затоплено десятки будинків

Чи вистачить води?

ВВС: Виходить, що на величезній території зараз людям категорично не можна брати воду, купатися, навіть поїти тварин. Тобто потрібна велика кількість привезеної води, очищеної води. Ми готові дати людям цей варіант?

Віктор Ляшко: Робимо все можливе, щоб забезпечити питною водою. Людей відселили. Вода відступає. Штаб ліквідації наслідків підриву Каховської ГЕС розробив алгоритм, як люди будуть повертатись.

Спочатку розмінування, потім будемо дивитися на наслідки руйнування, оцінка тих будівель.

Також комунальні служби повинні прибирати трупи тварин, риби, молюсків на дні Каховського водосховища. Це гниття. Це буде потрапляти до води.

Якщо говорити про використання колодязів в зоні затоплення, то вода там очиститься лише через досить тривалий період.

І до якого ступеня очиститься, зараз сказати не можу. Тому потрібно готуватися довго жити на привізній воді, на альтернативних джерелах.

Уряд виділив півтора мільярда гривень для постраждалих регіонів: Миколаївської, Херсонської, Запорізької і Дніпропетровської областей.

ВВС: Можемо приблизно сказати, скільки часу ці регіони мають жити на привізній воді?

Віктор Ляшко: Щонайменше три місяці.

ВВС: Є перелік захворювань, які можуть виникнути. Але станом на сьогодні, через тиждень після катастрофи, цього немає? Вода забруднена, але спалахів не фіксуємо?

Віктор Ляшко: Не фіксуємо. Ми ведемо моніторинг. У водопровідних мережах, де є ще вода, вона відповідає нормам. Є привізна, є свердловини. Там також вода відповідає вимогам. Є періодичні відхилення - вони пов'язані з порушеннями режиму, з великими об'ємами води, кількістю людей. Якщо це відбувається, відразу закривається місце роздачі води, проводять дезінфекцію, повторні дослідження. І тільки після цього джерело відкривають.

ВВС: Чи є загроза, що забруднена вода може потрапити в інші регіони, окрім цих чотирьох?

Віктор Ляшко: Немає.

ВВС: Складається враження, що навіть через тиждень після катастрофи ми не усвідомлюємо всіх її наслідків - впливу на здоров'я, довкілля. Величезні території, небезпечні об'єкти. Ми можемо сказати, що по впливу на здоров'я людей у нас стався другий Чорнобиль?

Віктор Ляшко: Якщо не буде ніде порушень санітарних норм, люди будуть дотримуватися рекомендацій, нам потенційно вдасться пройти цей період без спалахів.

Але ризики цих спалахів величезні. Тому що дотримуватись протиепідемічних умов, обробити харчові продукти та інші речі без питної води в достатній кількості проблематично.

Вода відійде, десь буде болотиста місцевість, а десь буде підсихати, буде розноситись пил. Десь з городу рослини можуть не добре обробити. Це все зона ризику.

Тому ми говоримо, що цей терористичний акт - величезний за своїми масштабами, за потенційним впливом на здоров'я людей, тварин. Але сьогодні це контрольований процес. Бо коли ми говоримо про ядерну катастрофу, там уже ми не можемо контролювати. Там тільки евакуація, виявлення випадків і зменшення шкоди. Сьогодні у нас контрольований процес, різні способи запобігання цьому.

Але одне, коли це відбувається у мирний час, інша справа - війна.

Всі бачили кадри, коли навіть під час евакуації продовжують обстріли. Найбільш критичним зараз є саме те, що росіяни продовжують стріляти. І це не дозволяє правильно оцінити і адекватно відреагувати на ситуацію.

Що з таблетками для знезараження?

ВВС: Нещодавно була заява МОЗ, що постраждалі території забезпечені таблетками для знезараження води. Поясніть, зараз людина в будь-якому місті чи селі на Херсонщині, Миколаївщині може отримати ці таблетки? Скільки на руки?

Віктор Ляшко: Вже неодноразово видавали ці таблетки органам місцевого самоврядування, щоб вони потім роздавали людям. Ми говоримо про те, що коли будуть люди повертатися на затоплені території, то у органів самоврядування будуть таблетки.

ВВС: Тільки будуть роздавати? Чи вже роздають?

Віктор Ляшко: Не роздають, бо люди ще не повертаються. Люди евакуйовані, вони проживають зараз в інших місцях.

Відпрацьовуємо механізм, коли люди повернуться, то будуть отримувати певні рекомендації, пам'ятки, таблетки і ентеросорбенти.

ВВС: Тобто, якщо людина з підтопленої території, то їй треба контактувати з міськрадою, щоб отримати таблетки?

Віктор Ляшко: Людям треба слідувати за повідомленнями штабу або голови громади про те, що відбувається на їхній території, коли буде дозволено і що дозволено робити.

"Ми тиснемо на Червоний Хрест"

ВВС: Коли кореспонденти ВВС були на другий, на третій день після аварії у Херсоні, то не помітили там жодного представника міжнародних організацій - ООН, Червоного Хреста. Зараз на їхню адресу лунає багато критики. Як ви оцінюєте роль міжнародних організацій, їхній внесок у подолання катастрофи?

Віктор Ляшко: Бригади Червоного Хреста працюють з першого дня терористичного акту на Херсонщині. Вони допомагали бригадам екстреної медичної допомоги, коли потребувалася екстрена медична допомога.

ВООЗ доставила великі партії гуманітарних вантажів. Там була питна вода і набори по холері. Це повний набір для виявлення і лікування, надання медичної допомоги на випадок холери.

Таких наборів у нас було чотири-п'ять тисяч. Їх відразу доставили у лікарні.

З ВООЗ у нас нормальна співпраця на території, яка підконтрольна Україні.

Ключове, що ми вимагаємо від міжнародників, зокрема від Червоного Хреста, це - надання медичної допомоги на окупованій території.

За Женевською конвенцією, саме мандат Червоного Хреста - приходити на ту територію і забезпечувати гуманітарну місію. Ось це для нас ключове.

Ми на всіх зустрічах з представниками Червоного Хреста просимо, щоб вони виконали свою функцію. Щоб організували гуманітарні коридори, допомагали українцям. Наших медиків вони туди не допускають. А Червоний Хрест це зобов'язаний зробити.

Де може бути карантин?

ВВС: Чи можуть оголосити карантин у випадку спалаху? Регіони можуть закрити?

Віктор Ляшко: Є, але це крайній захід.

Все буде залежати від того, яку хворобу виявлять, яка динаміка її поширення, яке джерело інфікування. Одне питання, коли людина інфікується через рибу і є випадок холери. Інший випадок - коли холера прийшла через централізоване водопостачання, що десь виведені з ладу очисні споруди, які дезінфікували воду. І тоді зовсім інші масштаби реагування.